

Doprovodný materiál k semináři

ŽIVOT V MOKŘADU ANEB OBOJŽIVELNÍCI KOLEM NÁS

Prospěšná opatření pro volně žijící živočichy v zahradách

Zahrady se často stávají významnými útočišti pro živočichy zejména v kulturní zemědělské krajině. Aby byla zahrada domovem pro pestrou škálu živočichů, je dobré o zahradu pečovat tak, aby zde pro ně byly vytvořeny vhodné podmínky. Realizací některých opatření lze přilákat řadu druhů, které pak můžete pozorovat. Špatným příkladem zahrady je pravidelně sekaný nízký trávník na způsob golfového. Takováto jednolitá plocha představuje „zelenou poušť“ s minimem druhů živočichů. Naopak je třeba vytvořit rozmanitou mozaiku různých stanovišť v zahradě.

Kde je voda, tam je život.

Zahradní **jezírko** či **malý mokřad v podobě menších tůní** je jedno z prospěšných opatření. Vodní plocha v zahradě slouží jako napajedlo pro ptáky a další obratlovce, a hlavně jako stanoviště pro rozmnožování obojživelníků a bezobratlých vodních živočichů. Nejjednodušší je vytvoření tůně na podmačeném místě, kde se tůň následně naplní samovolně vodou a není tak potřeba používat jezírkovou fólii. Na ostatních místech lze použít plastová jezírka nebo jezírkovou fólii. **Vždy je potřeba pamatovat na snadný výstup obojživelníků z vody na souš** (pozvolný sklon břehů), alespoň nějaký podíl mělčin a **úkryty i přímo v tůni či jezírku**. Úkryty mohou představovat kameny, tvárnice či kořeny na dně, vodní rostliny a položené větve většího průměru nebo kmeny sahající ze břehu do vody. **I malé jezírko je lepší než žádné jezírko**. Samozřejmě platí, čím větší, tím lepší. Do 40 m² neplatí ohlašovací povinnost. Ohlášení je limitováno plochou 300 m² a hloubkou 3 m, rozměrnější vodní plochy pak podléhají stavebnímu povolení. V praxi na zahradě postačí tůně menší a do hloubky do 1 m. Platí totiž také zásada, že je lepší více různě velkých a různě osluněných nebo zastíněných tůní než jedna velká. Různé druhy živočichů si pak vyberou samy podmínky, které jim budou nejlépe vyhovovat. Péče o zahradní jezírko je relativně časově nenáročnou, ale je třeba. Především je nutné nenechat jezírko příliš zarůst vodními a bahenními rostlinami. Dále je potřeba hlídat, aby nebyla vodní plocha příliš zastíněná dřevinami na březích a ve vodě nebyl příliš velký opad listů nebo jehličí.

Pokud chcete mít v zahradním jezírku obojživelníky, pak do něj nevysazujte ryby. Ryby jsou potravní konkurenti zejména pro larvy obojživelníků, případně i predátoři obojživelníků. Lze např. jednu nádrž věnovat rybám, ale ostatní ponechat obojživelníkům. Určitě je lepší pořídit si původní druhy ryb, např. karase obecného nebo slunkou obecnou, a nepodporovat chov nepůvodních druhů, jako např. karas zlatý, kapr obecný.

Rozmanitost stanovišť na souši a úkryty

Zahrada nemusí a neměla by být neproniknutelná džungle bez údržby. Příliš zarostlé a zastíněné prostředí bude vyhovovat pouze některým druhům. **Kromě pravidelně udržovaných ploch mají v zahradě místo i plochy zarostlejší, které slouží i jako úkryt.** Tzn. sem tam je vhodné ponechat skupiny křoví nebo vyšší porost bylin. Jako úkryty pro menší

živočichy slouží i skalky nebo hromady kamení, hromady větví a zeminy. Sem tam je možné ponechat ležet i silnější větve nebo kusy kmenů pro vývoj larev hmyzu.

Skalky a hromady kamení a větví zároveň mohou sloužit jako místa slunění pro plazy, případně i jako zimoviště. Další možností jsou suché zídky. Ideální suchá zídka pro plazy je z jedné strany přihrnutá zeminou nebo navazuje na břeh. Taková suchá zídka je zároveň vhodná i jako zimoviště.

Prospěšný pro obojživelníky v zahradě je i kompost. Tlející rostlinný materiál je vhodný pro inkubaci vajíček některých plazů. **Vybudovat lze případně i hadník,** nejlepší inkubační materiál jsou piliny a hobliny, ale fungují i další rostlinné materiály.

Pomoci dalším živočichům lze i zhotovením hmyzích hotelů a vyvěšením ptačích budek. Pozorovat některé živočichy lze tak, že necháte ležet na zemi lehčí kmeny, prkna nebo případně pruhy starého lina nebo silnější fólie. Např. slepýši se rádi vyhřívají a zároveň ukrývají pod takovými předměty. Odklápět či odhrnovat tyto předměty je třeba opatrně, aby nedošlo ke zranění živočichů. A určitě ne příliš často (každý den). Jednou za týden je pro pozorování dostačující a nemělo by živočichům vadit.

Inspirovat se lze i dalšími prospěšnými opatřeními, abyste mohli pozorovat v zahradě živočichy po celý rok. Vzácnější druhy (určitě všechny druhy obojživelníků a plazů v ČR) je přínosné zaznamenat např. pomocí mobilní aplikace iNaturalist nebo přes aplikaci či web BioLog.

RNDr. Martin Šandera, PhD.

HERPETA – Česká asociace pro ochranu a výzkum obojživelníků a plazů
Šípková 1866
142 00 Praha 4

Další informace:

Jak pomoci obojživelníkům, zásady pro vytváření tůní a péči o stanoviště:

<https://obojzivelnici.wbs.cz/Jak-pomoci-obojzivelnikum.html>

<https://obojzivelnici.wbs.cz/Tune---management.html>

<https://mokrady.wbs.cz/Tune---budovani-a-management.html>

Příroda ve městě:

<https://calla.cz/prirodavemeste/>

Hadníky:

<https://zamenis.cz/>

https://ekolist.cz/cz/publicistika/priroda/proc-vznikaji-v-krajine-hadniky#google_vignette

<https://www.ceskestavby.cz/clanky/vybudujte-si-na-zahrade-hadnik-kazdy-hlodavec-pak-obejde-vas-pozemek-obloukem-27552.html>

Projekt **Semináře „Krok za krokem“ k udržitelnosti**
je realizován s finanční podporou hl. města Prahy